



§. I.

QUATENUS DECLARATIONI SENTENTIAE IN RESTITUTORIO LOCUS SIT.

In declaranda sententia omnem operam omnemque industriam in eo inprimis collocare oportere iudicem, ne limites interpretationis excedens ad correctionem prolabatur & vel addat aliquid obligationi partis reae vel detrahat iuri quaesito eius, qui vicit, constans & perpetua est iuris regula. Nec enim recte dixeris declarare aut explicare iudicem, qui aliud plane & diuersum ab antea dictis & scriptis pronunciat, quum haec tantummodo interpretari debeat, sententiam autem in effectu vllatenus immutare, latumue vnguem ab ea in substantialibus recedere, plane prohibeatur. Haec quidem doctrina in eo potissimum casu ante oculos habenda est, vbi in Restitutorio declaratio sententiae officio iudicis

peragi debet, prouti nonnumquam fieri consuevit in supremis Imp. tribunalibus (1). Primo enim omnium intelligenda hic est sententia, quae in rem indicatam transiit, cuius auctoritatem ne quidem sub obtentu nouorum instrumentorum tollere vel rescindere permittunt iura ciuilia (2): deinde declarationis faciendae ratio non ex ambiguitate aut obscuritate verborum sententiae, veluti alias ex communi rei natura assolet, sed potius inde repetenda erit, quod nimis generatim nec satis forsan determinatae fuerit concepta in circumstantiis, neque vero de hoc defectu ante constiterit, quam post Restitutionem quaesitam (3). Restitu-

(1) Fieri posse ad petitam Restitutionem in integrum, hac reiecta, Sententiae declarationem, auctores sunt b. de LVDOLF in *Obseru. For. Supplem. O. 333.* & b. L. B. de CRAMER in *System. Proc. Imp. Sect. IV. Tit. II. §. 1498.* In genere quidem declarationi ex officio, *alius remedii reiecti loco*, datae locum facit ill. PÜTTERVS in *Conspectu rei iudic. imp. p. 131. α) & p. 305. α)* nec non in *Epit. Proc. Imp. §. 432.* Ast equidem potius censuerim, quum noua argumenta prolata declarationi, de qua loquimur, ansam demum praebuisse putanda sint, in aliis autem remediis nouorum non habeatur ratio; effectum declaratorium soli Restitutioni merito tantum attribui debere.

(2) *L. 35. D. de re iudicat. L. 4. C. eod.*

(3) Incertitudinis esse speciem, quae procedat a generalitate aut verborum aut obligationis, declaratione deinde auferendam, haud

tutione in integrum coram summis Imperii iudiciis
 vsuro nouis argumentis opus esse, aut certe antiquo-
 rum cum iisdem coniunctione, notum est quam quod
 notissimum. Iam licet in casu aliquo speciali, noua haec
 argumenta non ita quidem fortia esse queant & ad rem
 facientia, vt quoad ipsam iudicati essentiam restitutioni
 locus concilietur, vtque eorum pondere obligatio iam
 tolli valeat & rescindi, quam solidis superstructa argu-
 mentis reo iniunxit sententia: potest tamen eiusmodi
 simul exinde apparere facies rei, vt persuasissimum fiat
 iudici, se certissime moderaturum fuisse sententiae am-
 bitum, si rationem causae, nunc demum cognitam, tunc
 temporis iam sciuisset: potest in presentiarum ex nouiter
 adlatis causae fundamentis, illaeso licet iure ipso partis ad-
 uersae manente, tamen in reliquis detegere se aliqua sen-
 tentiae generatim latae durities, quam argumenta manife-
 stissima & citra limitem eam intelligi aut ad effectum de-
 duci prohibentia temperare exposcunt. Potest ex libel-
 lo restitutionis ante oculos demum poni defectus aliquis
 eorum, quae aut ad consequentiam iam statutorum aut

a 3

ad

haud est ambiguum. Vid. P. SCHVLTZ in *Diss. de Omis-
 sione Sententiae c. III. n. 164. 182. sqq.* GE. WENER *de Sententia
 Concl. 19. 3*). *Generalis sententia quoad verba non est dubia,
 sed clarum continet sensum, modo petitionem principii non infe-
 rat. Ergo quoad punctum: an? transit in rem iudicatam, licet
 quoad punctum: quantum? non transeat, sed ulteriori specifica-
 tione & deductione opus habeat, sunt verba I. I. SCHOEFFERI
 de declarat. sentent. dubiae c. 2. n. 15.*

ad securitatem indemnitate parti questae iure perfecto debitam pertinent, & quae, ad vltioris litis ambages praescindendas nouique processus incommoda euitanda, supplementi ope iam denique adiicere consultum est (4). In eiusmodi causis Praxis hanc seruat regulam, vt Restitutio petita non concedatur quidem, quia argumenta adlata iudicati ipsius rescissioni, saltim in vniuersum, imparia esse pro certo ponendum; sed tamen sententia praecedens, mente eius quasi alia substituta, per declarationis officio datae auxilium, modum accipiat & iustum aliquod temperamentum (5). Rectissime vero, vt videtur. Addere enim ad cohibendas lites, quae cum iure quaesito victoris plane non pugnant, e contrario autem parti victae iure perfecto debentur; supplere ac determinare ea, quae luculenter de-

(4) PAVLVS respondit, rescindere quidem sententiam suam praecedentem Praetorem non posse: reliqua autem, quae ad consequentiam quidem statutorum pertinent, priori tamen sententiae desunt, circa condemmandum reum vel absoluendum, debere supplere. L. 42. de re iudic. Quod enim statim subiicitur, scilicet eodem die, ad eam causam pertinere non videtur, vbi demum ex vsu remedii contra sententiam, supplementi patet necessitas. Vid. SODE de Mutatione sententiae th. 16.

(5) Huc itaque vere non pertinet casus sententiae declaratoriae in foro communi saepe obuius, vbi sententia prior, remedio interposito reiecto, in genere quidem confirmatur: sed additur declaratio reformatoria, jedoch mit dieser Erklarung &c. Et declarationis enim significatus hic alius est & sententia intelligitur remedio suspensa.

defunt aut ex ipsa vincentis commemoratione aliter definienda sunt: non est mutare aut retractare sententiam, Egregie hanc in rem b. L. B. de CRAMER (6), *causa finalis sententiae*, inquit, *consideranda est. Vna vero eademque utrobique occurrit. Hanc vero quamdiu servat iudex, ius parti quaesitum, ceu effectum illius, factum tenetumque servat. --- Aequè minus retrahit Iudex sententiam, qui per aliam remouet, quod effectui illius obstat, ac is, qui decidit, quod superest, nimirum si quid dubii restet. Nec obstat, reiecti remedii vires esse posse nullas. Dum enim restitutioni in integrum effectum quandoque declaratorium attribuo, non ita intelligendus sum, ac si recta via & qua talis eam producat, sed vt eidem per obliquum tantummodo ansam det atque occasionem. Rarissimi interim sunt eiusmodi casus, tum quod condemnati querelae adeo iustae esse debeant, vt aduersarius, in quo efficaciter contradicere queat, prorsus non habeat, tum quod iura victoris facillimo tamen semper periculo maneant exposita. Binis rem exemplis in praesens illustrabo, quorum alterum Iudicii Imperii Aulici, alterum Camerae Imperialis Praxin commonstrat.*

§. II.

PRAXIS IVDICII INPERII AVLICI.

Quum aliud non suppetat, feligam exemplum e
causis,

- (6) in *Observ. Iur. Vn. T. I. O. 15*, vbi pro more suo, id est solide, deducit, iudicem sententiam non mutare, qui modum eandem ad effectum deducendi per aliam mutat,

re per-
itis am-
da eui-
sultum
regu-
idem,
sultim
; sed
sub-
mo-
(5),
hiben-
e non
fecto
nter
de-
ceden-
uentiam
t, cir-
L. 42.
odem die,
am ex via
llicas. Vid.
eclaratorie
rior, rem-
armatur:
ter Esing
tur et A. 1820.